

AMIKOR KIGYÚLNAK A LÁMPÁK...

Sütét szobában egy kattanas és már fényárban fürdik minden: ég a villany. Gyors reggeli elkészítésénél a villanyreztót vesszük igénybe. Szól a rádió, zümmög a mosógép, egy kapcsolással megindul lent a bányában a gumiszalag, az elektromos vontató és mindezt olyan természetesnek vesszük. Kevesen gondolnak ilyenkor arra, hogy honnan és hogyan jut el hozzánk az áram, a civilizáció áldása.

Nézzük meg! Induljunk el együtt a November 7 Erőműhöz, úgy este fél 8 órakor és vesszünk egy pillantást laikus szemmel a villamosenergia termelés nagy műhelyébe. Még egy-két perc és elénk jön az ügyeletes mérnök (diszpécser). Bemutatkozunk. Kiss Ferenc elvtársal elindulunk körülnézni. Első útunk a kazánházba vezet. Óriási méretű terembe torkollik a folyosó. Jobbról a kazánok hosszú sora, balra a kapcsolóábrák sorakoznak, ahol a kezelők éber szemmel lesik a műszereket. Kicsit fojtó a levegő, száll a hamú is. Kiss elvtárs türelmesen magyaráz, ugyancsak ki kell engedni a hangját, mert a kazánok dohogása sem macskadoboromból. Pont jókor jöttünk. Csúcsforgalom van. Varga Ferenc művezető szívesen beszél az üzemszervezésről. Kiderül, hogy nagyon sok függ a szén minőségétől. Ha földes, rossz a szén és el akar aludni a tűz, akkor a drága olajjal kell „kazánmentést” végezni. Szerencsére ez nem gyakori eset. Hasznos útbaigazítást, illetve oktatást ad Varga elvtárs is, de hát mindent nem lehet megjegyezni. Itt ismerkedtünk meg Veszelszki József főgépésszel is, aki az előforduló hibákat, — ha mód van rá — kijavítja. Majd elefelejtettük feljegyezni a kazánüzem jelszavát. Csúcsforgalom esetén: „Mindent bele!”

Pár lépés és a gépteremben találjuk magunkat. Hatalmas turbinák fejlesztik az áramot. Elég nagy a meleg itt is, de a zaj valamivel kisebb. Turbinagépészek állnak a műszerek előtt és figyelnek. Sovány férfi tart felénk: Szilágyi Ferenc művezető. Elmondja, hogy itt döntő szerepe van a műszerek állásának. Négy műszert állandóan figyelni kell a gépészeknek, de azt is egyszerre.

— Melyik az a négy műszer? — kíváncsiskodunk.

— Hát az olajnak két műszere van, aztán a hőfoké, vácuumtartásé és a nyomásé. Fő célunk a gazdaságosság — mondja és megemlíti a többi műszert is. Nem gyerekeké az itt gépészek lenni, az bizonyos.

Kultúrotthonaink műsorából

Szabadság Kultúrotthon Várpalota

Május 9—11-ig Hogyan fedezték fel Amerikát című olasz film, 12—14-ig Lissy című német film, 16—18-ig Uljanov család című szovjet film kerül bemutatásra.

Május 13-án kedden este 7 órai kezdettel az Országos Kamaraszínház vendégjátékában a Romantikus asszony című 3 felvonásos operett kerül bemutatásra.

Május 15-én csütörtökön este 7 órakor a Bolgár nagykövetség rendezésében Bolgár Kultúrest lesz.

József Attila Kultúrotthon Péntek

Május 9—11-ig Kölni kapitány című német film. 12—13-ig Hogyan fedezték fel Amerikát című olasz filmvígjáték, 16—18-ig Egy kerékpáros halála című spanyol film kerül bemutatásra.

Május 13-án kedden délután fél 5 órai kezdettel a Klubban „Népek barátsága a festészet tükrében” címmel Ujhelyi Gábor tanár tart előadást.

Megkérjük Kiss elvtársat, magyarázza el, hogyan lesz a szénből áram?

Nem is olyan bonyolult: a Várpalotáról érkező szén, „malmokban” porrá őrlik és úgy fuvatják be a kazánba. (Ez a folyamat történik a kazánüzemben.) A kazánokban levő víz gőzzé változik és az meghajtja a turbinákat, azok pedig a generátorokat és ott kapjuk meg az áramot.

Elmenőben megkérdezzük, hogy szabadidejében mi a kedvenc szórakozása Szilágyi elvtársnak? A válasz nem késik sokáig:

— A motorozás a kedvenc sportom és szórakozásom. Szabad időben felültem az „asszonyt” hátra és megyünk a Balatonra.

— Gyerek van?

— Igen, van — mondja mosolyogva.

— És öt nem viszik?

— Dehogynem! Jövőre katonának!

Mindnyájan derültünk a „bemondáson”, de ki gondolhatta volna, hogy már katona fia lesz ma holnap.

Kicsit kóvályog a fejünk a sok élménytől, az állandó zúgástól, meg a melegtől is, Nem csoda, hogy oázisnak tűnik a vezénylőterem csendje.

Heten tartózkodnak a teremben. Barta János főelektrikus ismerteti a „vezénylő” munkafolyamatát. A falak mentén mindenhol műszerek láthatók. Belekábul a fej. Az elektrikusok: Pásztor János, Gyarmati Sándor, viszont ott honnan érzik magukat a műszerek között. Karbolák Ágnes a beíró. Nagyon sok dolga van a kislánynak. Minden félórán egy nagy könyvbe kell beírni a műszerek állását.

Itt van mindjárt kéznél a két szintén fiatal villanyszerelő is Kollman Béla és Horváth Béla.

Megtudtuk, hogy menetrend szerint dolgozik az üzem. Az országos elosztó központ utasítása alapján. Az energia nagyrészt az alumíniumkohó használja fel és a többit az országos hálózat rendelkezésére bocsátják. Esténként a csúcsforgalom rendszerint 20—22 óra között van. Természetesen téli időszakban ez korábban kezdődik.

Ha valahol az üzem területén hiba van, azonnal kigyullad a megfelelő lámpa. Valaki megjegyezte, hogy a vezénylő az üzem idegrendszere, vagy agyközpontja, de a többség méltatlankodott, hogy nagyon elcsépezt szavak ezek. Jobbat viszont nem tudtak mondani. Egész nyugodtan mondhatjuk, hogy mégiscsak ez az idegrendszer.

Ezt láttam és jegyeztem fel az energiatermelésről. Hazafelé menve fényárban úszott a város. Ezernyi lámpa ontotta sugarát.

—e—6.

Újítás-e vagy sem?

Érdekes vitát kellett eldöntenie az újítási bizottságnak a November 7 Erőműben Kocsis Imre és Sersznev Gyula, a villamosműhely dolgozó újítási adtak be a 180 LE motor teker-cselésének házi elkészítésére.

A munka sürgős volt. Az újítást a vállalat vezetősége elfogadta, a munkát meg is csinálták. Elbíráláskor 500 forinttal jutalmazták, amivel az újítók nem értettek egyet. A vállalat vezetősége a fellebbezésre úgy válaszolt, nem is tartja újításnak, mert ezt a módszert már alkalmazták Magyarországon más üzemben.

Az újítási bizottság azonban úgy határozott, hogy ennél az üzennél ilyen munka még nem volt, újításnak kell tekinteni, s részükre a megszabott díjat ki kell fizetni.

Eltűnik-e a sártenger?

A marhavásárló, valamint a Tési domb környékén lévő új épületek képe megváltozott az utóbbi időben. Egyik épületen állványok, a másik épülettömbnél kompresszorok túrják a talajt és szinte már nincs olyan épület, amely ne lenne körül árkádozva. A lakók kíváncsian várják, hogy mi sül ki a sok összevisszaságból, izgatja őket az, hogy hónapok óta csak gyalogszerrrel közelíthetik meg otthonukat. Minden a felfordulás, az összevisszaság képét mutatja, csatlóterre emlékeztet a környék, csak hogy nem lövészárkokkal várják, hanem utat építenek, házat vakolnak az itt dolgozó építőmunkások.

A Bank épülete előtt húzódó út szakasza egy mély teknő. Mellel a kövek lerakva, a Háztartási Bolt fölötti épületeknél bástyaszerrrel kiképezett rövid falat látnak, ezelőtt pedig köveket vágnak és terepet egyengetnek. Másutt csatornákat építenek az itt dolgozó munkások. A közlekedés persze nehézkes. Kövektől kövekig keresve kibúvót, ahol épségét megőrizve a Főterre juthat ki az ember. Sokan azt gondolják, hogy mindezt azért csinálják, mert kevés Magyarországon az akrobata, s utánpótlásra van szükség. Sok dolgozó kíváncságra felkerestük az Építőipari Vállalatot, hogy segítsenek bennünket útbaigazítani, árulják el, milyen lesz e táj képe év végére?

5,5 millió forint költséggel

A 31-es Építőipari Vállalat csak 3 épület homlokzat vakolását végzi. A 26-os Építőipari Vállalat dolgozó pedig a fentmaradt épületek vakolási munkálatait látják el, s azokat a munkákat, ahol még ja-

vításra szorul a lakás kényelmét illetően. A 4-es számú Melyépitő Vállalat dolgozó „felelősek” az itteni felforgatásért. 180 emberük dolgozik különböző helyen, ők fűrnak-faragnak, mint mondják „egyenetik” a terepet. Szeptemberig be akarják fejezni a munkákat, mert akkor elvonulnak a Balaton környékére. Addig elvégzik a marhavásárlót és az 52/1 ütemű épület esővízcsatornázási munkáit, megépítik a Bank előtti utat, valamint a templomtól a kastélyig vezető útszakaszt, onnan egy bekötő utat a Háztartási Bolt fölötti épületekhez. Lak Károly művezető szerint az itt lévő munka nagyobb feladatokat is adna, mert feltétlen szükséges lenne a Tési dombi házak esővízcsatornázását elvégezni, oda bekötőt építeni. De a finanszírozó vállalatnak: a Széntrősznek 5,5 millió forint a jelenlegi kerete. Ebbe a költségbe pedig valamennyi épület közötti munkák elvégzése nem fér be, mivel a talajviszonyok igen megrágták az építkezést és ők csak annyit tudnak elvégezni, amennyire pénz van.

Szép lesz a környék

A jelenlegi felfordulás értelmét az magyarázza meg, hogy június végére kapják meg az úthengert, addigra előkészítik az utakat, hogy a munkák folyamatosan menjenek. Szeptemberre itt nagyon szép lesz a környék. A Bank előtti térséget a feljáróknál legyalulják, lépcsőkkel látják el és „teknőben”, mely jelenleg 6 méter széles fog lebonyolódni a személy, valamint a kocsiforgalom is. Itt aszfaltos út lesz az egyik oldalon, a másik oldal kiserő járdája murva. A bástya építésénél terelő gyalogutak lesznek és megszüntetik a keresztül-kasul folyó személyforgalmat. Az egyik oldalon lankás, másik helyen gyor-

A pacák, az ürge és társai ellen

Az emberek között járva sokszor elgondolkozom, hogy tenni kellene valamit, hiszen nyelvünkkel alvilági szavak tarkítják.

Küzdünk az alkoholizmus ellen, van takarékosági mozgalmunk, de a nyelv tisztasága érdekében csak elvétve vetődik fel egy-két szó. Pedig sokszor hallottunk olyan beszédet, melyet szinte meg sem értünk.

A vendéglő pohárcsöröpöléses, széktoogatós hangzavarába is belerecseg egy hang: — Ügy nyomtam kupán tegnap egy pacákokat, hogy végigsúszta az aszfaltot. — Az utcán sétálva egy ifjú hölgy csevegi: — Igazán rémes hercig pók az a Gyula.

Az autóbuszban újságolja a kalauz: — Az előbbi fordulóban vitünk két szivart, úgy csuklottak, meri besikeráltak voltak. Az egyik ürge már alig állt a mankóin.

Kérdem én, mi ez? Miért pacák, aki végigsúszta az aszfaltot? Miért pók a Gyula, aki oly rém hercig? Es az autóbuszban utazó csukló szivarok közül hogyan lehetett az egyik ürge?

Szomorúan kell megállapítani, hogy új, csúf és szennyes árhullám veszélyezteti szép, tiszta anyanyelvünket. Hihetetlenül elburjánzott ez a nyelvi pacakozás és lépten-nyomon halljuk az embertársaink megjelölésére használt ehhez hasonló szavakat: pacák, pofa, pali, pasi, pók, passinger, ürge, manusz, muki, mandró, szivar és így tovább.

Az ember fel-fel szisszen, ami-

kor ezeket a cseppet sem kívánatos jövevény szavakat besurranni hallja és azt észleli, hogyan nyernekt és terpeszkednek el a köznapi szóhasználatban.

A nyelv él, lüktet, fejlődik, szókincsünk bővül, egyre gyarapodik. Rajtunk múlik, hogy megtisztogassuk minden fekélytől. Mégpedig idejében, mielőtt nagyobb lesz a baj. A pacák és társai ma még csak élősóban mernek felbukkanni, s csak itt-ott tréfa alárcában ütök fel kártevő fejüket irrott szövegben.

Tegyük ellenük valamit szóban és írásban. Mielőtt ezek a nyelvrontó szavak kikezdenék anyanyelvünk építményét, mely építmény egy velünk, egy életünkkel, hazánkkal. Nyelvünk közkinccs, s aszerint védjük. Aki támadja, olyan bűnös, mint aki társadalmi tulajdonban tesz kárt. Persze vannak, akik csak mosolyognak: ne féltsük sok tízezer szavas anyanyelvünket, pár rongyos pacáktól. Én úgy vélem, féltsük. Hiszen az emberi szervezetet is védjük apró, láthatatlan bacilusoktól, melyek elhatalmasodhatnak rajta.

Es kérdem végül, miért ez a feltűnő sokaságú azonos értelmű szó egyetlen fogalomra — miért pacák a pók, miért ürge a szivar, amikor emberről van szó. Azt hiszem ezzel egyetért mindenki. Jó volna, ha felszínre kerülne ez a kérdés és minél többen foglalkoznának ezen „nyelvbacilusok” kírításával.

Kolman Ferenc.

Törődjünk új piacunkkal!

Mindannyian örültünk, amikor a piac végre megfelelő helyhez jutott a városban. De most sem figyelünk eléggé a zavaró körülmények kiküszöbölésére. Ugyanis a KISZ helyiségben lévő italmérő szennyvíz a piacteret árasztja el, s leginkább takarításkor, vagy a reggel órákban fordul elő. Kérem az illetékeseket, hogy egészségügy szempontból sürgősen intézkedjenek, hogy ez a körülmény megszűnjön, mivel az eladók is, meg a vevők is tiszta áruhoz kívánnak jutni.

Schöffner Ferenc, Várpalota.

Pérez kell a további munkához

Jóllehet nem elégít ki mindenkit válaszunk, mi azt szeretnénk írni, hogy mindenkinek meg lesz az óhaj, s a most folyó munkák lehetővé teszik a normális közlekedést, még esős időkben is. A talány tehát meg van fejtve. Alkotás születik, amely teljes befejezést az idén nem nyer, csak ott, ahol a munkák most folynak. Jóllehet, hogy a jövő évben a felső Tési dombon ugyanezeket a gondokat fogják átvészelni a lakók, ez azonban még távlati terv, ami csak akkor valósulhat meg, ha a pénzalap megeremlődik, ha a bányák teljesítik terveiket. Azoknak a lakóknak, akik még most nehezen közlekednek, csak annyit tudunk mondani, ha már ennyit vártak, várjanak még félévet, s akkor megváltozik a házuk környéke, eltűnnek a kövek, az árkok és biztos lesz a közlekedés. Úgy hisszük, szívesen megcsinálják, hisz saját érdekükről van szó, az ő kényelmüket fogja szolgálni ez a több, mint 5 millió forintos befektetés, mely jelenleg az ott folyó munkákat végzik az építőipari emberek. Az ősi esőzeit már nem kell olyan sártengerrel megvívni, hisz a víz egyrészt lekötik, s az építők azt ígérik — széppé varázsolják az új házak környékét.

A tervezésnek hiányosságai is vannak

Arra a kérdésekre, hogy ez a körülmény mennyiben teszi járhatóvá esős időkben az utat, Lak Károly azt válaszolta. Száraz lábbal való közlekedés nem lehetséges, de a kitaposott úton mindenki eljuthat haza. Arra azonban már ő sem válaszolt, hogy mi lesz addig, amíg kitapossák az utat. Hisz valamennyien ismerjük a környék „áldottságát”, hisz az elmúlt hóolvadáskor is térdig jártak a sarat az itt lakók. S lehetne vitatkozni a tervezőkkel abban is, hogy célszerű-e az alsó szinten levő épületek rendbehozása addig, amíg a felső terület vízelvezetése nincs megoldva. Vajon a jövő évben nem újból kell-e kezdeni, újabb költségekkel a környék széppé tételét? Erre a kérdésre csak azt válaszoltuk, addig takaróztatunk, ameddig a takarónk ér. Hogy kinek lesz igaza, azt csak az idő tudja bebizonyítani. Annyit azonban megnyugtató, hogy a jelenlegi építkezéssel is nagy feladatot oldanak meg. A város egy részét rendbe tesszik, nagymennyiségű követ, földet szállítanak el, játszótérrel képeznek ki azon a környéken, ahol a bástyafal emelkedik. Az épületekhez mindkét oldalt bejáró nem lesz, s akiknek az út túlsó oldalára